

คู่มือ

พระไตรปิฎกฉบับแปลคำต่อคำกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาสู่สังคมโลก

ประจำปี ๒๕๖๗

Word-by-Word Translation Tipitaka and
Buddhism Propagation to Global Society

๒๐๒๔

พระไตรปิฎก เล่มที่ ๑

วินัยปิฎก มหาวิภังค์ ภาค ๑

ได้รับทุนอุดหนุนโครงการจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ

ปีงบประมาณ ๒๕๖๗

คู่มือ การเรียนรู้
พระไตรปิฎก ฉบับแปลโดยศัพท์ (คำต่อคำ)

พระไตรปิฎก เล่มที่ ๑
วินัยปิฎก มหาวิภังค์ ภาค ๑

คำชี้แจง

วัตถุประสงค์ของการจัดทำคู่มือการเรียนรู้พระไตรปิฎกฉบับแปลโดยศัพท์ (Word-by-Word Tipitaka Translation) มี ๒ ประการหลัก คือ ๑. เพื่อให้เกิดความเข้าใจในความหมายของศัพท์ที่ปรากฏในพระไตรปิฎกฉบับบาลี ที่เป็นอักษรไทยและอักษรโรมัน ทุกคำ ๒. เพื่อให้ความหมายของศัพท์แต่ละคำที่ปรากฏในพระไตรปิฎกทั้ง ๔๕ เล่ม ได้ช่วยสร้างให้ภาษาบาลีเป็นภาษาที่คงอยู่และสืบเนื่องคู่กับพระพุทธศาสนา

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๑ คือ วินัยปิฎก มหาวิภังค์ ภาค ๑ ได้ประมวลพระวินัย ว่าด้วยพระพุทธานุญาตที่เกี่ยวข้องกับภิกษุสงฆ์ ระเบียบปฏิบัติ ขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิต และวิธีดำเนินกิจการต่างๆ ของภิกษุสงฆ์และภิกษุณีสงฆ์ แบ่งเป็น ๓ หมวด คือ ๑) วิภังค์ ๒) ชันธกะ ๓) ปริวาร แต่ละหมวดมีเนื้อหาโดยสังเขป ดังนี้ ๑. วิภังค์ ว่าด้วยสิกขาบท หรือบทบัญญัติที่มาในพระปาติโมกข์ แบ่งเป็น ๒ คัมภีร์ คือ ๑) มหาวิภังค์ หรือภิกขุวิภังค์ (ภาค ๑-๒) ว่าด้วยศีลภิกษุสงฆ์ (๒๒๗ ข้อ) ๒) ภิกขุณีวิภังค์ ว่าด้วยศีลของภิกษุณีสงฆ์ (๓๑๑ ข้อ)

คู่มือการศึกษาพระไตรปิฎกฉบับแปลคำต่อคำนี้ คณะผู้ดำเนินการได้พยายามอย่างยิ่งในการสร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้นกับพุทธศาสนิกชนและผู้สนใจศึกษาความหมาย ในการแปลคำศัพท์ที่แสดงด้วยการแปลบาลีซึ่งเป็นภาษาที่พระพุทธเจ้าทรงใช้แสดงธรรมเทศนา ในขณะเดียวกัน คณะผู้ดำเนินการ ได้สรุปประเด็นของธรรมที่สำคัญ ควรแก่การเรียนรู้ และการนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตของแต่ละคนให้บรรลุจุดหมายที่เป็นความสงบสุขสูงสุดของชีวิต การจัดทำคู่มือจึงแบ่งออกเป็นบท ในแต่ละบทก็จะเป็นการกล่าวถึงธรรมที่บรรจุอยู่ในแต่ละส่วนของเล่ม พร้อมกับยกตัวอย่างของพระบาลีที่เกี่ยวข้องกับธรรมที่สรุปมาให้ศึกษา ผู้ใช้คู่มือจึงจะศึกษาถึงคำอธิบายธรรม มีบาลีประกอบต่อด้วยบทแปลแบบคำต่อคำ และตามด้วยบทแปลโดยความที่ได้จากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙.

สารบัญ

บทที่		หน้า
๑	ห้ามเสพเมถุน.....	๕
๒	ห้ามลักทรัพย์	๙
๓	ห้ามฆ่ามนุษย์	๑๔
๔	ห้ามพูดอวดอุตริมนุสสธรรม.....	๑๘

บทที่ ๑

ห้ามเสพเมถุน

บทนี้ กล่าวถึงปฐมปาราชิก พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติ ปฐมบัญญัติสิกขาบท ว่า “ภิกษุใดเสพเมถุนธรรม เป็นปาราชิก หาสังวาสมิได้” ทรงปรารภเหตุพระสุทินทำผิดขึ้นปาราชิกเป็นคนแรก เรียกว่า “อาทิกัมมิกะ” แปลว่า ผู้กระทำคนแรก หรือผู้เป็นต้นบัญญัติสิกขาบทคนแรก

ภิกษุผู้เสพเมถุนมีความผิดร้ายแรงตามหลักพระวินัย ซึ่งถือเป็นการละเมิดข้อกำหนดที่เข้มงวดในการดำรงชีวิตของภิกษุ โดยการกระทำเช่นนี้ถือเป็นอาบัติปาราชิก นั้นหมายถึงการกระทำที่ทำให้ภิกษุหมดสถานะความเป็นพระภิกษุ ในพระพุทธศาสนา จึงควรหลีกเลี่ยงการกระทำที่เป็นอาบัติปาราชิกเพื่อรักษาคุณธรรมและจรรยาบรรณที่สูงส่งในชีวิตบรรพชิต.

ตัวอย่าง

๑. บาลี

๓๙.อล โข ภควา อายสมนตํ สุทินนํ อนเนกปริยาเยน วิครหิตวา พุพฺพรตาย พุโปสตาย มหิจฺจตาย อสนตฺตฺถตาย สงคณิกาย โกสขชสส อวณฺณํ ภาสิตวา อนเนกปริยาเยน สุภรตาย สุโปสตาย อปฺปิฉสส สนตฺตฺถสส สลเลขสส ธตฺตส ปาสาทิกสส อปฺยสส วิริยารมสส วณฺณํ ภาสิตวา ภิกฺขุณฺ ตทฺทญฺจวิกิ ตทฺทโลมิกิ ฌมฺมํ กถิ กตฺวา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ “เตน ทิ ภิกฺขเว ภิกฺขุณฺ สิกฺขาปทํ ปญฺญเปสสามิ ทส อตฺถวเส ปฏิจฺจ สงฺฆสฺสจฺจตาย สงฺฆฆาสุตาย พุมนฺงฺกฺนํ ปุคฺคลานํ นิคฺคหาย เปสฺลนํ ภิกฺขุณฺ ฆาสุวหาราย ทิฏฺฐมฺมิกานํ อาสวานํ สํวราย สมฺปฺรายิกานํ อาสวานํ ปฏฺธิมาตาย อปฺปสนฺนํ ปสาทาย ปสนฺนํ ภิกฺขเว ภิกฺขุณฺ สทฺธมฺมญฺญิตฺยา วินยานุคฺคหาย. เอวณฺจ ปน ภิกฺขเว อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสฺสยยาถ

“โย ปน ภิกษุ เมถุน ฌมมํ ปฏิเสเวยฺย ปาราชิโก โหติ อสฺวาโส”ติ.

เอวณฺจิทํ ภควตา ภิกฺขุณฺ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติ.

๒. การแปลคำต่อคำ

๓๙.อล โข – ครั้งนั้นแล/ ภควา – พระผู้มีพระภาคเจ้า/ อายสมนตํ – ซึ่งท่านผู้มีอายุ/ สุทินนํ – ชื่อว่าสุทิน/ อนเนกปริยาเยน – โดยนัยเป็นเครื่องยังเนื้อความให้เป็นไปโดยรอบมิใช่หนึ่ง/ วิครหิตวา – ทรงติเตียนแล้ว/ พุพฺพรตาย – แห่งความเป็นแห่งบุคคลผู้ที่ควรเลี้ยงได้โดยยาก/ พุโปสตาย – แห่งความเป็นแห่งบุคคลผู้ที่ควรบำรุงได้โดยยาก/ มหิจฺจตาย – แห่งความเป็นแห่งบุคคลผู้มีความปรารถนามาก/ อสนตฺตฺถตาย – แห่งความเป็นคือความไม่สันโดษ/ สงคณิกาย – แห่งความคลุกคลีด้วยหมู่คณะ/ โกสขชสส – แห่งความเป็นแห่งบุคคลผู้จมลงอยู่ในธรรมอันบัณฑิตพึงรังเกียจ/ อวณฺณํ – ซึ่งโทษที่ไม่ควรพรรณนา/ ภาสิตวา – ตรัสบอกแล้ว/ อนเนกปริยาเยน – โดยนัยเป็นเครื่องยังเนื้อความให้เป็นไปโดยรอบมิใช่หนึ่ง/ สุภรตาย – แห่งความเป็นแห่งบุคคลผู้ที่ควรเลี้ยงได้โดยง่าย/ สุโปสตาย – แห่งความเป็นแห่งบุคคลผู้ที่ควรเลี้ยงได้โดยง่าย/ อปฺปิฉสส – แห่งความต้องการน้อย/ สนตฺตฺถสส – แห่งความ

สันโดษ/ สลฺเลขสฺส – แห่งความขัดเกลา/ รุตฺสสฺ – แห่งคุณเป็นเครื่องกำจัด/ ปาสาทิกสฺส – แห่งอาการที่นำมาซึ่งความเลื่อมใส/ อปฺยสฺส – แห่งการไม่สะสม/ วิริยารมฺภสฺส – แห่งการปรารภซึ่งความพากเพียร/ วณฺณ – ซึ่งคุณที่ควรพรรณนา/ ภาสิตฺวา – ตรัสบอกแล้ว/ ภิกฺขุ – แก่ภิกษุทั้งหลาย/ ตทฺทญฺจวิภังฺโก – ให้เหมาะเจาะต่อเรื่องนั้น/ ตทฺทญฺโลมิภังฺโก – ให้คล้อยตามต่อเรื่องนั้น/ ธมฺม – ที่ประกอบแล้วด้วยธรรม/ กถํ – ซึ่งวาจาเป็นเครื่องกล่าว/ กถฺวา – ทรงกระทำแล้ว/ ภิกฺขุ – ซึ่งภิกษุทั้งหลาย/ อามนฺเตสิ – ตรัสเรียกมาแล้ว/

“เตนฺทิ – ถ้าอย่างนั้น/ ภิกฺขเว – ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย/ [อหํ – ข้าพเจ้า]/ ภิกฺขุ – แก่ภิกษุและภิกษุณีทั้งหลาย/ สิกฺขาปทํ – ซึ่งสิกขาบท/ ปณฺณเปสฺสามิ – จักบัญญัติ/ ทส – ๑๐ ประการ/ อตฺถวส – ซึ่งอำนาจแห่งประโยชน์ทั้งหลาย/ ปฏิจฺจ – อาศัยเฉพาะแล้ว/

[๑] สงฺฆสฺสจฺจุตฺตํ – เพื่อความรับว่าดีแห่งสงฆ์/

[๒] สงฺฆผาสุตฺตํ – เพื่อความผาสุกแห่งสงฆ์/

[๓] ทุมฺมกฺกํ – ผู้ก่อได้โดยยาก/ ภิกฺขุ – ซึ่งภิกษุทั้งหลาย/ นิคฺคหํ – เพื่อการข่ม/

[๔] เปสฺसानํ – ผู้มีศีลดีงาม/ ภิกฺขุ – แห่งภิกษุทั้งหลาย/ ผาสุ วิหาราย – เพื่อการพำนักอยู่ด้วยความผาสุก/

[๕] ทิฏฺฐธมฺมิกานํ – ที่เป็นไปแล้วในธรรมที่เห็นแล้ว/ อาสวานํ – ซึ่งอาสวะทั้งหลาย/ สํวรํ – เพื่อการปิดกั้นด้วยดี/

[๖] สมฺปรายิกานํ – ที่มีภพที่พึงเป็นไปพร้อมในเบื้องหน้า/ อาสวานํ – ซึ่งอาสวะทั้งหลาย/ ปฏิฆาตํ – เพื่อการกำจัดเฉพาะ/

[๗] อปฺปสนฺนํ – ผู้ไม่เลื่อมใสแล้ว/ [ชนานํ – แห่งประชาชนทั้งหลาย]/ ปสฺสํ – เพื่อความเลื่อมใส/

[๘] ปสนฺนํ – ผู้เลื่อมใสแล้ว/ [ชนานํ – แห่งประชาชนทั้งหลาย]/ ภิกฺขุโยกาวย – เพื่อความมีโดยยิ่ง/

[๙] สทฺธมฺมปฏิตฺติยา – เพื่อความดำรงอยู่แห่งธรรมของสัตบุรุษ/

[๑๐] วินยานุคฺคหํ – เพื่อการอนุเคราะห์ต่อพระวินัย/

เอวฺนจ ปน – ก็แล อย่างนี้/ ภิกฺขเว – ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย/ [ตุมฺเห – เธอทั้งหลาย]/ อิมํ – นี้/ สิกฺขาปทํ – ซึ่งสิกขาบท/ อหํ – ข้าพเจ้า – พึงยกขึ้นแสดง/

“โธ – รูปใด/ ปน – ก็/ ภิกฺขุ – ภิกษุ/ เมณฺณ – ที่ควรกระทำโดยความเป็นคู่/ ธมฺม – ซึ่งธรรม/ ปฏิเสเวย – พึงเสพอเฉพาะ/ [โส – รูปนั้น/ ภิกฺขุ – ภิกษุ]/ ปาราชิโก – เป็นปาราชิก/ โหติ – ย่อมเป็น/ อสฺวาโส”ติ. – เป็นผู้มีธรรมเป็นที่อาศัยอยู่ร่วมกันหาได้”ดังนี้/

เอวฺนจิทํ – ก็ ด้วยประการฉะนี้ ข้อนี/ ภควตา – อันพระผู้มีพระภาคเจ้า/ ภิกฺขุ – แก่ภิกษุและภิกษุณีทั้งหลาย/ สิกฺขาปทํ – สิกขาบท/ ปณฺณตฺตํ – เป็นสิกขาบทที่ทรงบัญญัติแล้ว/ โหติ. – ย่อมเป็น/

๓. การแปลโดยความ

[๓๙]ครั้นพระผู้มีพระภาคทรงดำหนิพระสุทินโดยประการต่าง ๆ แล้ว ได้ตรัสโทษแห่งความเป็นคนเลี้ยวยาก บำรุงยาก มักราก ไม่สันโดษ ความคลุกคลี ความเกียจคร้าน ตรัสคุณแห่งความเป็นคนเลี้ย่ง่าย บำรุงง่าย มักร้อยสันโดษ ความขัดเกลา ความกำจัดกิเลส อาการนำเลื่อมใส การไม่สะสม การปรารภความเพียรโดยประการต่าง ๆ ทรงแสดงธรรมมีถาให้เหมาะสมให้คล้อยตามกับเรื่องนั้น แล้วรับสั่งกับภิกษุทั้งหลายว่า

“ภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนั้น เราจะบัญญัติสิกขาบทแก่ภิกษุทั้งหลาย โดย

อาศัยอำนาจประโยชน์ ๑๐ ประการ คือ

๑. เพื่อความรับว่าดีแห่งสงฆ์
๒. เพื่อความผาสุกแห่งสงฆ์
๓. เพื่อข่มบุคคลผู้เก้อยาก
๔. เพื่อความอยู่ผาสุกแห่งเหล่าภิกษุผู้มีศีลดีงาม
๕. เพื่อปิดกั้นอาสวะทั้งหลายอันจะบังเกิดในปัจจุบัน
๖. เพื่อกำจัดอาสวะทั้งหลายอันจะบังเกิดในอนาคต
๗. เพื่อความเลื่อมใสของคนที่ยังไม่เลื่อมใส
๘. เพื่อความเลื่อมใสยิ่งขึ้นไปของคนที่เลื่อมใสแล้ว
๙. เพื่อความตั้งมั่นแห่งสัตถธรรม
๑๐. เพื่อเอื้อเฟื้อวินัย”

แล้วจึงรับสั่งให้ภิกษุทั้งหลายยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงดังนี้

ก็ ภิกษุใดเสพเมถุนธรรม ภิกษุนั้นเป็นปาราชิก หาสังวาสมิได้

สิกขาบทนี้ พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติไว้แก่ภิกษุทั้งหลายอย่างนี้^๑

^๑ วิ.มหา. (ไทย) ๑/๓๙/๒๘-๒๙.

๔. สรุป

ปฐมปาราชิก : ว่าด้วยการเสพเมถุน หมายความว่า มีเพศสัมพันธ์กับผู้หญิงเป็นหลัก เมื่อละเมิดแล้วขาดจากความเป็นภิกษุทันที เปรียบเสมือนตาลยอดด้วน ไม่สามารถจะงอกงามขึ้นมาได้

อาบัติปาราชิก เป็นครุกาบัติ คือมีโทษสถานหนัก ภิกษุผู้ละเมิดจะสิ้นสภาพการเป็นพระทันที ไม่สามารถกลับมาบวชได้อีก

แม้จะปรับโทษหนัก แต่พระพุทธเจ้าก็ทรงตรัสในกรณีที่จะไม่เป็นอาบัติไว้ ดังนี้ ภิกษุต่อไปนี้ไม่ต้องอาบัติ^๒ คือ ๑. ภิกษุไม่รู้สีกตัว ๒. ภิกษุไม่ยินดี ๓. ภิกษุวิกลจริต ๔. ภิกษุมิจิตฟุ้งซ่าน ๕. ภิกษุผู้กระสับกระส่ายเพราะเวทนา ๖. ภิกษุต้นบัญญัติ

๕. ข้อคิดตามหลักธรรม

พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติสิกขาบท เล็งเห็นประโยชน์ ๑๐ ประการ

๑. เพื่อความรับว่าดีแห่งสงฆ์ เป็นการประชุมของมตिसงฆ์
๒. เพื่อผาสุกแห่งสงฆ์ เป็นการสร้างความสงบเรียบร้อยของคณะสงฆ์
๓. เพื่อข่มบุคคลผู้เก้อยาก เป็นการกำราบผู้ที่ไม่มีความละอาย เป็นอันธพาล
๔. เพื่อความอยู่ผาสุกแห่งเหล่าภิกษุผู้มีศีลดีงาม เป็นการอภิบาลคนดี ให้อยู่อย่างปลอดภัย
๕. เพื่อปิดกั้นอาสวะทั้งหลายอันจะบังเกิดในปัจจุบัน เป็นการปิดกั้นความเสื่อมเสียที่จะเกิดในปัจจุบัน
๖. เพื่อกำจัดอาสวะทั้งหลายอันจะบังเกิดในอนาคต เป็นการปิดช่องความเสียหายที่จะเกิดตามมาในอนาคต
๗. เพื่อความเลื่อมใสของคนที่ยังไม่เลื่อมใส เป็นการสร้างความยอมรับนับถือ สร้างมวลชนสัมพันธ์ของบุคคลภายนอก
๘. เพื่อความเลื่อมใสยิ่งขึ้นไปของคนที่เลื่อมใสแล้ว เป็นการสร้างศรัทธาที่แนบแน่น มั่นคงของบุคคลภายใน
๙. เพื่อความตั้งมั่นแห่งสังฆธรรม การบัญญัติพระวินัยก็เพื่อรักษาศาธรรมที่เป็นแก่นให้เกิดความมั่นคง
๑๐. เพื่อเอื้อเพื่อวินัย เป็นแม่บทในการประพฤติปฏิบัติของพระภิกษุในพระพุทธศาสนา

^๒ วิ.มหา. (ไทย) ๑/๖๖/๕๓.

บทที่ ๒

ห้ามลักทรัพย์

บทนี้ กล่าวถึงทุติยปาราชิก พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติทุติยปาราชิกว่า “ภิกษุใดถือเอาของที่เขาไม่ให้ราคา ตั้งแต่ห้ามาสขึ้นไป ต้องอาบัติปาราชิก ขาดจากความเป็นพระทันที ทรงปรารภเหตุพระธนิยะผู้ทำผิดขึ้นปาราชิกเป็นคนแรก เรียกว่า “อาทิกัมมิกะ”

ทุติยปาราชิก เป็นหนึ่งในพระวินัยที่สำคัญใน เพื่อจะรักษาความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา และความเลื่อมใสของสาธุชน บทบัญญัตินี้มุ่งเน้นที่การรักษาวินัยและความบริสุทธิ์ในชีวิตที่ได้เลือกเดินตามแนวทางการประพฤติปฏิบัติของพระพุทธเจ้า ทุติยปาราชิกจึงเป็นเสมือนเครื่องเตือนใจให้ผู้ถือบวชมีความรับผิดชอบและตั้งมั่นในการดำเนินชีวิตที่ตรงตามหลักธรรมอย่างเคร่งครัด.

ตัวอย่าง

๑. บาลี

๘๘. ...อล โข ภควา เอตสมี นิทานเ เอตสมี ปกรณ ภิกขุสงฆ์ สนนิปาตาเปตวา อายสมนตฺ ธนียํ กุมภการ ปุตตํ ปฏิปฺจุจฺจิ “สจฺจํ กิร ตวํ ธนีย รณโณ ทารุณิ อทินนํ อาทียิ”ติ? “สจฺจํ ภควา”ติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา “อนนฺจจฺวิกิ โมฆปุริส อนนฺโลมิกํ อปฺปติรูปํ อสสามณํ อกบปิยํ อกรณียํ. กถณฺหิ นาม ตวํ โมฆปุริส รณโณ ทารุณิ อทินนํ อาทียิสสสิ! เนตํ โมฆปุริส อปฺปสนฺนํ นวํ ปสาทาย ปสนฺนํ นวํ ภิกฺขโณภวาย อถวเตํ โมฆปุริส อปฺปสนฺนํ นวญฺเจว อปฺปสาทาย ปสนฺนํ นวญฺจ เอกจฺจํ นว อญฺญตฺตตายา”ติ.

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร ปุราณโวรหริโก มหามตฺโต ภิกขุสุ ปพฺพชิตो ภควโต อวิหุเร นิสินฺโน โหติ. อล โข ภควา ตํ ภิกขุ เอตทโวจ “กิตฺตเกน โข ภิกขุ ราชา มาคโธ เสนิโย พิมพิสาโร จอร์ คเหตุวา หนติ วา พนฺธติ วา ปพฺพาเซติ วา”ติ? “ปาเทน วา ภควา ปาทารเหน วา”ติ. เตน โข ปน สมเยน ราชคเห ปญฺจมาสโก ปาทโห โหติ. อล โข ภควา อายสมนตฺ ธนียํ กุมภการปุตตํ อนนฺกปริยาเยน วิครหิตวา ทพฺพรตตายาเปฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว อิมํ สีกฺขาปทํ อุทฺธิ เสยฺยาถ

๘๙. “โย ปน ภิกขุ อทินนํ เถยฺยสงฺขาตํ อาทียเยย ยถารูเป อทินนาทานเ ราชาน โจริ คเหตุวา หนนฺญ วา พนฺธนฺญ วา ปพฺพาเชนฺญ วา ‘โจโรสิ พาโลสิ มุฬฺโหสิ เถโนสิ’ติ ตถารูปิ ภิกขุ อทินนํ อาทียมาโน อยมปิ ปาราชิกโ โหติ อสฺวาโส”ติ.

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกขุณํ สีกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติ.

๒. การแปลคำต่อคำ

๘๘.อล โข - ครั้งนั้นแล/ ภควา - พระผู้มีพระภาคเจ้า/ เอตสฺมี - นั้น/ นิทาน - ในเพราะเหตุเป็นแดน
มอบให้ซึ่งผล/ เอตสฺมี - นั้น/ ปกรณ - ในเพราะเรื่องเป็นเหตุกระทำก่อน/ ภิกขุสงฺฆ - ยังหมู่แห่งภิกษุ/ สนนฺปา
ตาเปตฺวา - ทรงให้ประชุมพร้อมกันแล้ว/ อายสฺมนตฺ - ซึ่งท่านผู้มีอายุ/ ธนีย - ชื่อว่าธนิยะ/ กุมภการปุตต - ผู้เป็น
บุตรของบุคคลผู้กระทำซึ่งหม้อ/ ปฏิปุจฺฉิ - ทรงสอบถามกลับแล้ว/

“สจฺจ - จริงหรือ/ กิร - ได้ยินว่า/ ตว - ท่าน/ ธนีย - ดูก่อนธนิยะ/ รมโณ - ของพระราชา/ ทารุณิ - ซึ่งไม่
ทั้งหลาย/ [ปุคฺคเลหิ - อันบุคคลทั้งหลาย]/ อทินน - ไม่ให้แล้ว/ อาทียิ”ติ? - ถือเอาแล้ว”ดังนี้/

“สจฺจ - จริง/ ภควา”ติ. - ข้าแต่พระผู้มีพระภาคเจ้า”ดังนี้/

วิครหิ - ทรงติเตียนแล้ว/ พุทฺโธ - ผู้ทรงตรัสรู้แล้ว/ ภควา - พระผู้มีพระภาคเจ้า/

“อนนฺจฺฉวิก - เป็นกรรมที่ไม่เหมาะสม/ ภิกฺขเว - ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย/ [ตว - ของเธอ/ กรณ - การ
กระทำ]/ อนนฺโลมิก - เป็นกรรมที่ไม่คล้อยตาม/ อปฺปปฏิรูป - เป็นกรรมที่ไม่เหมาะสม/ อสสามณก - เป็นกรรมที่มีไข้
ของสมณะ/ อกฺกปิย - เป็นกรรมที่ไม่สมควร/ อกรณีย - เป็นกรรมที่ไม่ควรกระทำ/

กถฺยหิ นาม - ก็ ชื่ออย่างไรเล่า/ ตว - เธอ/ โมฆบุริส - ดูก่อนโมฆบุรุษ/ รมโณ - ของพระราชา/ ทารุณิ -
ซึ่งไม่ทั้งหลาย/ [ปุคฺคเลหิ - อันบุคคลทั้งหลาย]/ อทินน - ไม่ให้แล้ว/ อาทียิสฺสลิ! - ถือเอาแล้ว!/ เนต - หามได้ การ
กระทำนั้น/ [สฺวตฺตติ - ย่อมเป็นไปพร้อม]/ โมฆบุริส - ดูก่อนโมฆบุรุษ/ อปฺปสนฺนํ วา - ผู้ไม่เลื่อมใสแล้วบ้าง/
[ชนาน - แห่งประชาชนทั้งหลาย]/ ปสฺสทาย - เพื่อความเลื่อมใส/ ปสนฺนํ วา - ผู้เลื่อมใสแล้วบ้าง/ [ชนาน - แห่ง
ประชาชนทั้งหลาย]/ ภยฺโยภาว - เพื่อความมีโดยยิ่ง/ อลฺล ขเวต - ที่แท้แล การกระทำนั้น/ [สฺวตฺตติ - ย่อมเป็นไป
พร้อม]/ โมฆบุริส - ดูก่อนโมฆบุรุษ/ อปฺปสนฺนํ นญฺเจว - ผู้ไม่เลื่อมใสแล้ว ด้วยนั้นแล/ [ชนาน - แห่งประชาชน
ทั้งหลาย]/ อปฺปสฺสทาย - เพื่อความไม่เลื่อมใส/ ปสนฺนํ นญ - ผู้เลื่อมใสแล้ว ด้วย/ เอกจฺจาน - บางพวก/ [ชนาน -
แห่งประชาชนทั้งหลาย]/ อญฺญตฺตยา”ติ. - เพื่อความเป็นไปโดยประการอื่น”ดังนี้/

เตน โข - นั้นแล/ ปน - ก็/ สมเยน - โดยสมัย/ อญฺญตโร - รูปใดรูปหนึ่ง/ ปุราณโวหารโก - ผู้ยังคดีความ
ให้สำเร็จในกาลก่อน/ มหามตฺโต - อำมาตย์ผู้ใหญ่/ ภิกฺขุส - ในภิกษุทั้งหลาย/ ปพฺพชิต - บรรพชาแล้ว/ ภควโต -
ของพระผู้มีพระภาคเจ้า/ อวิหฺวเร - ในที่ไม่ไกล/ นิลินโน - เป็นผู้นั่งแล้ว/ โหติ. - ย่อมเป็น/ อล โข - ครั้งนั้นแล/
ภควา - พระผู้มีพระภาคเจ้า/ ต - รูปนั้น/ ภิกฺข - กับภิกษุ/ เอตทวโจ - ได้ตรัสแล้ว ซึ่งพระดำรัสนั้น/ “กิตฺตเกน โข
- ด้วยทรัพย์มีประมาณเท่าไรแล/ ภิกฺข - ดูก่อนภิกษุ/ ราช - พระราชา/ มาโคร - ผู้ทรงปกครองซึ่งแว่นแคว้นชื่อว่า
มคธ/ เสนิโย - ผู้เป็นจอมทัพ/ พิมพิสโร - ทรงพระนามว่าพิมพิสาร/ โจโร - ซึ่งโจร/ คเหตุวา - จับแล้ว/ หนติ วา -
ย่อมประหารบ้าง/ พนฺรติ วา - ย่อมจองจำบ้าง/ ปพฺพาเซติ วา”ติ? - ย่อมให้ออกไปบ้าง”ดังนี้/

“ปาเทน วา - ด้วยทรัพย์ ๑ บาทบ้าง/ ภควา - ข้าแต่พระผู้มีพระภาคเจ้า/ ปาหารเณ วา”ติ. - ด้วยทรัพย์
ที่ควรแก่ ๑ บาทบ้าง”ดังนี้/

เตน โข - นั้นแล/ ปน - ก็/ สมเณ - โดยสมัย/ ราชคเห - ในนครชื่อว่าราชคฤห์/ ปณจมาสโก - เป็นของมี ๕ มาสกเป็นประมาณ/ ปาโท - ๑ บาท/ โหติ. - ย่อมเป็น/ อถ โข - ครั้งนั้นแล/ ภควา - พระผู้มีพระภาคเจ้า/ आयสมนต - ซึ่งท่านผู้มีอายุ/ ธนีย - ชื่อว่าธนิยะ/ กุมภการปุตต - ผู้เป็นบุตรของบุคคลผู้กระทำซึ่งหม้อ/ อเนกปริยา เณ - โดยนัยเป็นเครื่องยังเนื้อความให้เป็นไปโดยรอบมิใช่หนึ่ง/ วิครหิตวา - ทรงติเตียนแล้ว/ ทพฺพรตายาเปา - แห่งความเป็นแห่งบุคคลผู้ที่ควรเลี้ยงได้โดยยาก ฯลฯ/

เอวณจ ปน - ก็แล อย่างนี้/ ภิกฺขเว - ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย/ [ตมฺเห - เธอทั้งหลาย]/ อิม - นี้/ ลิกฺขาบท - ซึ่งสิกขาบท/ อุทฺธิเสยฺยถ - พึงยกขึ้นแสดง/

๘๙. “โย - รูปใด/ ปน - ก็/ ภิกฺขุ - ภิกษุ/ อทินน - อันเจ้าของไม่ให้แล้ว/ เถยฺยสงฺขาต - ที่กล่าวพร้อมกัน แล้วโดยความเป็นแห่งขโมย/ [ภณฺท - ซึ่งสิ่งของ]/ อาทึเยยฺย - พึงถือเอา/ ยถารูป - อันลักษณะเช่นใด/ อทินนา ทาเน - ในเพราะการถือเอาซึ่งวัตถุอันเจ้าของไม่ให้แล้ว/ ราชาน - พระราชาทั้งหลาย/ โจร - ซึ่งโจร/ คเหตฺวา - จับ แล้ว/ หนฺยฺสฺส วา - พึงประหารบ้าง/ พนฺเธยฺสฺส วา - พึงจองจำบ้าง/ ปพฺพาเชยฺสฺส วา - พึงให้ออกไปบ้าง/ ‘[ตฺว - เจ้า]/ โจรโร - เป็นโจร ย่อมเป็น/ [ตฺว - เจ้า]/ พาโล - เป็นผู้โกงขโมย ย่อมเป็น/ [ตฺว - เจ้า]/ มฺพฺโห - เป็นผู้หลง แล้ว ย่อมเป็น/ [ตฺว - เจ้า]/ เถโนสฺส’ติ - เป็นขโมย ย่อมเป็น’ดังนี้/ ตถารูป - ที่มีรูปโดยประการอย่างนั้น/ ภิกฺขุ - ภิกษุ/ อทินน - อันเจ้าของไม่ให้แล้ว/ [ภณฺท - ซึ่งสิ่งของ]/ อาทึยฺมาโน - ถือเอาอยู่/ อยฺมปิ - แม้รูปนี้/ [โส - รูปนั้น/ ภิกฺขุ - ภิกษุ]/ ปาราชิโก - เป็นปาราชิก/ โหติ - ย่อมเป็น/ อสฺวาโส”ติ. - เป็นผู้มีธรรมเป็นที่อาศัยอยู่ร่วมกันหาได้” ดังนี้/

เอวณจิท - ก็ ด้วยประการฉะนี้ ชื่อนี้/ ภควตา - อันพระผู้มีพระภาคเจ้า/ ภิกฺขุณ - แก่ภิกษุและภิกษุณี ทั้งหลาย/ ลิกฺขาบท - สิกขาบท/ ปณฺญตฺต - เป็นสิกขาบทที่ทรงบัญญัติแล้ว/ โหติ. - ย่อมเป็น/

๓. การแปลโดยความ

[๘๘]ทรงประชุมสงฆ์บัญญัติสิกขาบท

ครั้งนั้น พระผู้มีพระภาครับสั่งให้ประชุมสงฆ์เพราะเรื่องนี้เป็นต้นเหตุ ทรงสอบถามท่านพระธัญญุมภการบุตรว่า “ธนิยะ ทราบว่าเธอขโมยไม้หลวงจริงหรือ”

ท่านทูลรับว่า “จริง พระพุทธเจ้าข้า” พระผู้มีพระภาคทรงดำนิว่า “โมฆบุรุษ การกระทำอย่างนี้ไม่สมควร ไม่คล้อยตาม ไม่เหมาะสม ไม่ใช่กิจของสมณะ ใช้ไม่ได้ไม่ควรทำ โมฆบุรุษ การกระทำอย่างนี้ มิได้ทำคนที่ยังไม่เลื่อมใสให้เลื่อมใสหรือทำคนที่เลื่อมใสอยู่แล้วให้เลื่อมใสยิ่งขึ้นได้เลย ที่จริง กลับจะทำให้คนที่ไม่เลื่อมใสก็ไม่เลื่อมใสไปเลย คนที่เลื่อมใสแล้วบางพวกก็จะกลายเป็นอื่นไป”

สมัยนั้น มีมหาอมาตย์เคยเป็นผู้พิพากษาคคนหนึ่งบวชอยู่ในหมู่ภิกษุ นั่งอยู่ไม่ไกลพระผู้มีพระภาค พระองค์จึงรับสั่งถามภิกษुरुพนันว่า “พระเจ้าพิมพิสารจอมทัพนคร จับโจรได้แล้วประหารบ้าง จองจำบ้าง เนรเทศบ้าง ด้วยอัตราโทษตามมูลค่าทรัพย์ที่โจรกรรมมาเท่าไร”

ภิกษुरुพนันกราบทูลว่า “ด้วยมูลค่า ๑ บาทบ้าง ควรแก่ ๑ บาทบ้าง เกินกว่า ๑ บาทบ้าง พระพุทธเจ้าข้า”

สมัยนั้น ในกรุงราชคฤห์ ทรัพย์ ๑ บาท เท่ากับ ๕ มาสก

พระผู้มีพระภาคทรงดำนิท่านพระธัญญุมภการบุตร โดยประการต่างๆแล้วได้ตรัสโทษแห่งความเป็นคนเลี้ยงยาก ฯลฯ คุณแห่งการปรารถนาความเพียรแล้วทรงแสดงธรรมีกถาแก่ภิกษุทั้งหลายให้เหมาะสมกับเรื่องนั้นแล้วจึงรับสั่งให้ภิกษุทั้งหลายยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงดังนี้

พระบัญญัติ

[๘๙] ก็ ภิกษุใด ถือเอาทรัพย์ที่เจ้าของมิได้ให้โดยส่วนแห่งจิตคิดจะลักมีมูลค่าเท่ากับอัตราโทษที่พระราชาทั้งหลายจับโจรได้แล้วประหารบ้าง จองจำบ้าง เนรเทศบ้าง บริภาษว่า “เจ้าเป็นโจร เจ้าเป็นคนพาล เจ้าเป็นคนหลงเจ้าเป็นขโมย” ดังนี้ เพราะถือนำทรัพย์ที่เจ้าของมิได้ให้เช่นใด ภิกษุผู้ถือนำทรัพย์ที่เจ้าของมิได้ให้เช่นนั้น แม้ภิกษุนี้เป็นปาราชิก หาสังวาสมิได้^๓

^๓ วิ.มหา. (ไทย) ๑/๘๘-๘๙/๗๘-๗๙.

๔. สรุป

ทศยสิกขาบท ห้ามพระภิกษุหลักทรัพย์เป็นหลักการสำคัญในข้อปฏิบัติของพระภิกษุในพระพุทธศาสนา เพื่อรักษาความบริสุทธิ์แห่งศีล พระภิกษุที่หลักทรัพย์ตั้งแต่ ๕ มาสกขึ้นไป มีโทษหนักถึงขั้นขาดจากความเป็นพระภิกษุ เนื่องจากการกระทำที่ขัดต่อศีลและจริยธรรม

แม้จะกำหนดโทษหนัก ขั้นขาดจากความเป็นพระภิกษุ แต่พุทธองค์ได้ทรงแสดงเหตุที่ไม่ต้องอาบัติไว้ ดังนี้ ภิกษุต่อไปนี้ ไม่ต้องอาบัติ^๔ คือ ๑. ภิกษุสำคัญว่าเป็นของของตน ๒. ภิกษุถือเอาด้วยวิสาสะ ๓. ภิกษุถือเอาเป็นของขอยืม ๔. ภิกษุถือเอาทรัพย์ที่ปรตครอบครอง ๕. ภิกษุถือเอาทรัพย์ที่สัตว์ดิรัจฉานครอบครอง ๖. ภิกษุสำคัญว่าเป็นของบังสุกุล ๗. ภิกษุวิกลจริต ๘. ภิกษุมิจิตฟุ้งซ่าน ๙. ภิกษุกระสับกระส่ายเพราะเวทนา ๑๐. ภิกษุดันบัญญัติ

๕. ข้อคิดตามหลักธรรม

สิกขาบทนี้มีความสำคัญต่อการสร้างความเชื่อมั่นในสังคม และช่วยส่งเสริมให้เกิดความสงบเรียบร้อย การไม่หลักทรัพย์ ย่อมเกิดประโยชน์ทั้งต่อตนเองและสังคม ดังนี้

ประโยชน์ที่ตนจะได้รับ

- ความเชื่อมั่นในตัวเอง : จะทำให้รู้สึกภาคภูมิใจในความถูกต้องของตัวเอง รู้สึกมีคุณค่าและศักดิ์ศรี
- สร้างความสัมพันธ์ที่ดี : สร้างความไว้วางใจกับคนรอบข้าง ทำให้สามารถสร้างสายสัมพันธ์ที่ดีและยั่งยืนได้
- หลีกเลียงปัญหาทางกฎหมาย : การไม่ทำผิดกฎหมาย ไม่เป็นภัยต่ออาณาแผ่นดิน

ประโยชน์ที่สังคมจะได้รับ

- ความสงบเรียบร้อย : เมื่อทุกคนเคารพทรัพย์สินของผู้อื่น สังคมจะมีความสงบเรียบร้อย ลดปัญหาการขัดแย้งและการละเมิดสิทธิผู้อื่น
- การพัฒนาสังคม : สังคมที่ปราศจากอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินจะสามารถเติบโตได้ดีขึ้น ทั้งด้านเศรษฐกิจ การศึกษา และคุณภาพชีวิต
- เพิ่มความเป็นธรรม : การไม่หลักทรัพย์ทำให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม ทุกคนมีโอกาสเท่าเทียมกันในการเข้าถึงทรัพยากรและโอกาส
- สร้างวัฒนธรรมที่ดี : มีวัฒนธรรมที่ซื่อสัตย์สูง

^๔ วิ.มหา. (ไทย) ๑/๑๓๑/๙๘.

บทที่ ๓

ห้ำหามนุษย์

บทนี้ กล่าวถึงตติยปาราชิก พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติตติยปาราชิกสิกขาบท ว่าด้วยการพรากกายมนุษย์จากชีวิต (ฆ่าคน) ว่า “ภิกษุใดจงใจพรากกายมนุษย์ จากชีวิต หรือแสวงหา ศัสตราอันจะพรากกายมนุษย์นั้น แม้ภิกษุนั้นก็เป็นปาราชิก หาสิ่งวาสนได้” ทรงปรารภเหตุเหตุที่เหล่าพระภิกษุเข้าใจในอสุภกรรมฐานผิด ไม่คิดจะมีชีวิตอยู่ต่อ จึงขอร้องให้มัลลิกสัณณิกสมณุตตกักระทำการฆ่าตนเอง พระพุทธเจ้าทรงทราบจึงดำหนิการกระทำดังกล่าว แล้ววางโทษในเรื่องนี้ไว้

ตัวอย่าง

๑. บาลี

๑๖๖. อถ โข ภควา เอตสมี นิทานे एतस्मिं पकरणे भिक्षुस्संघं सन्नपि ताเปत्वा भिक्षुं ปฏิपुञ्जि “सज्जं गिर भिक्षवे भिक्षु ओदटनापि ओदतानं चिविता वोरोपेन्ति ओल्लुमल्लुम्पि चिविता वोरोपेन्ति मिकल्लत्तिकम्पि सम्मकुत्तकं ओपसंगमित्वा एव वण्णदि ‘साธु नो आरुโส चिविता वोरोपेहि ओत्ते पत्तच्चिरं गविससि’”ติ? “सज्जं ภक्वा”ติ. विव्रहि पणुत्तो भक्वा “ओन्नज्जविकं भिक्षवे तेस्स भिक्षुन् ओन्नलोमिकं ओपपण्णरूपं ओस्सामणिकं ओपपियं ओकरणियं. गण्णहि नाम ते भिक्षवे भिक्षु ओदटनापि ओदतानं चिविता वोरोपेस्सन्ति ओल्लुमल्लुम्पि चिविता वोरोपेस्सन्ति मिकल्लत्तिकम्पि सम्मकुत्तकं ओपसंगमित्वा एव वण्णदि ‘साธु नो आरुโส चिविता वोरोपेहि ओत्ते पत्तच्चिरं गविससि’”ति. नेत्तं भिक्षवे ओपपस्सनानं वा पसाथाय पेप्पे ओवल्लज पन् भिक्षवे ओम्मं सिक्खापत्तं ओत्तहिเสययाถ

๑๖๗. “โอ ปน भिक्षุ สลลจิจจ มนุสสวักคหं चिविता वोरोपेय्य สत्ถहारกं वाสส ปรีเยเสยย ओยम्पि पाराชิกโก โหติ ओสสาโส”ติ.

๒. การแปลคำต่อคำ

๑๖๖. อถ โข – ครั้งนั้นแล/ ภควา – พระผู้มีพระภาคเจ้า/ เอตสมี – นั้น/ นิทานे – ในเพราะเหตุเป็นแดนมอบให้ซึ่งผล/ เอตสมี – นั้น/ ปकरणे – ในเพราะเรื่องเป็นเหตุกระทำก่อน/ ภिक्षุสสังฆ – ยังหมู่แห่งภिक्षุ/ สन्नปิตาเปตวา – ทรงให้ประชุมพร้อมกันแล้ว/ ภिक्षุ – ซึ่งภिक्षุทั้งหลาย/ ปฏิปุञ्จิ – ทรงสอบถามกลับแล้ว/

“สจจ – จจริงหรือ/ กิร – ได้ยินว่า/ ภिक्षเว – ดูก่อนภिक्षุทั้งหลาย/ ภिक्षุ – ภिक्षุทั้งหลาย/ ओदटनापि – ด้วยตนบ้าง/ ओदतान – ซึ่งตน/ चिविता – จากชีวิต/ वोโรपेन्ติ – ย่อมปลงลง/ ओल्लुमल्लุम्पि – ยังกันและกันบ้าง/ चिविता – จากชีวิต/ वोโรपेन्ติ – ย่อมให้ปลงลง/ มिकल्लत्तिकम्पि – ชื่อว่ามีคัลลตทิกะ/ सम्มकुत्तก – ซึ่งสมณุตตก/ ओปसंगमितวา – เข้าไปหาแล้ว/ เอว – อย่างนี้/ วण्ณदि – ย่อมกล่าว/ ‘สาธุ – ดังข้าพเจ้าจะขอโอกาส/ โน – ของข้าพเจ้าทั้งหลาย/ आरुโส – ดูก่อนท่านผู้มีอายุ/ [त्वं – ท่าน]/ चिविता – จากชีวิต/ वोโรपेहि – จงปลงลง/ ओत्ते – นี้/ ते – แก่ท่าน/ पत्तच्चिरं – บาตรและจิวร/ गविससि’”ติ? – จักมี’”ดังนี้?

“สจจ – จจริง/ ภक्वा”ติ. – ข้าแต่พระผู้มีพระภาคเจ้า”ดังนี้/

วิครติ – ทรงติเตียนแล้ว/ พุทโธ – ผู้ทรงตรัสรู้แล้ว/ ภควา – พระผู้มีพระภาคเจ้า/ “อนนุจฉวิก – เป็นกรรมที่ไม่เหมาะสม/ ภิกขเว – คู่ก่อนภิกษุทั้งหลาย/ เตส – เหล่านั้น/ ภิกขุ – ของภิกษุทั้งหลาย/ [กรณ – การกระทำ]/ อนนุโลมิก – เป็นกรรมที่ไม่คล้อยตาม/ อปปฏิรูป – เป็นกรรมที่ไม่เหมาะสม/ อสสามณก – เป็นกรรมที่มีโทษของสมณะ/ อกปิย – เป็นกรรมที่ไม่สมควร/ อกรณีย – เป็นกรรมไม่ควรกระทำ/

กถุหิ นาม – ก็ ชื่ออย่างไรเล่า/ เต – เหล่านั้น/ ภิกขเว – คู่ก่อนภิกษุทั้งหลาย/ ภิกขุ – ภิกษุทั้งหลาย/ อตตนาปิ – ด้วยตนบ้าง/ อตตานิ – ซึ่งตน/ ชีวิตา – จากชีวิต/ โวโรเปสสนติ – ปลงลงแล้ว/ อณญมณญมปิ – ยังกันและกันบ้าง/ ชีวิตา – จากชีวิต/ โวโรเปสสนติ – ให้ปลงลงแล้ว/ มิคลนทิกมปิ – ชื่อว่ามีคัลลทิกะ/ สมณกุตตก – ซึ่งสมณกุตก/ อุปสงกมิตวา – เข้าไปหาแล้ว/ เอว – อย่างนี้/ วกขณติ – กล่าวแล้ว/ ‘สาธ – ตั้งข้าพเจ้าจะขอโอกาส/ โน – ของข้าพเจ้าทั้งหลาย/ อาวุโส – คู่ก่อนท่านผู้มีอายุ/ [ตว – ท่าน]/ ชีวิตา – จากชีวิต/ โวโรเปติ – จงปลงลง/ อิท – นี่/ เต – แก่ท่าน/ ปตตจิวร – บาตรและจีวร/ ภวิสสตี’ติ. – จักมี’ดังนี้/

เนต – หามิได้ การกระทำนั้น/ [สวตตติ – ย่อมเป็นไปพร้อม]/ โมฆปุริสา – คู่ก่อนโมฆบุรุษทั้งหลาย/ อปฺปสนนานิ วา – ผู้ไม่เลื่อมใสแล้วบ้าง/ [ชนานิ – แห่งประชาชนทั้งหลาย]/ ปสทาเยเป – เพื่อความเลื่อมใส ฯลฯ/ เอวณจ ปน – ก็แล อย่างนี้/ ภิกขเว – คู่ก่อนภิกษุทั้งหลาย/ [ตุมเห – เธอทั้งหลาย]/ อิม – นี้/ ลิกขาปท – ซึ่งสิกขาบท/ อุทฺธิเสยยาถ – พึงยกขึ้นแสดง/

๑๖๗. “โย – รูปใด/ ปน – ก็/ ภิกขุ – ภิกษุ/ สลฺยจิจจ – ตั้งใจพร้อมแล้ว/ มนุสฺสวคฺคห – ซึ่งร่างกายของมนุษย์/ ชีวิตา – จากชีวิต/ โวโรเปย – พึงปลงลง/ สตถหารก วาสส – หรือว่า ซึ่งศัสตราที่เป็นเครื่องประหาร ซึ่งร่างกายของมนุษย์นั้น/ ปรีเยเสย – พึงแสวงหาโดยรอบ/ อยมปิ – แม้รูปนี้/ โส – รูปนั้น/ ภิกขุ – ภิกษุ/ ปาราชิก – เป็นปาราชิก/ โหติ – ย่อมเป็น/ อสฺวาโส”ติ. – เป็นผู้มึนธรรมเป็นที่อาศัยอยู่ร่วมกันหามิได้”ดังนี้/

เอวณจิท – ก็ ด้วยประการฉะนี้ ข้อนี/ ภควตา – อันพระผู้มีพระภาคเจ้า/ ภิกขุ – แก่ภิกษุและภิกษุณีทั้งหลาย/ ลิกขาปท – สิกขาบท/ ปญฺญตฺต – เป็นสิกขาบทที่ทรงบัญญัติแล้ว/ โหติ. – ย่อมเป็น/

๓. การแปลโดยความ

[๑๖๖] ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาครับสั่งให้ประชุมสงฆ์เพราะเรื่องนี้เป็นต้น เหตุทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า “ภิกษุทั้งหลาย ทราบว่า ภิกษุทั้งหลายฆ่าตัวตายเองบ้าง ใช้กันและกันให้ฆ่าบ้าง บางกลุ่มพากันเข้าไปหาตาเถรมิคลันทิกะ บอกว่า ‘ขอโอกาสหน่อยเถิด ท่านช่วยฆ่าพวกอาตมาที่เกิด บาตรและจีวรนี้จักเป็นของท่าน’ จริงหรือ” ภิกษุทั้งหลายทูลรับว่า “จริง พระพุทธเจ้าข้า” พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงดำนิว่า “ภิกษุทั้งหลาย การกระทำของภิกษุเหล่านั้น ไม่สมควร ไม่คล้อยตามไม่เหมาะสม ไม่ใช่กิจของสมณะ ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำ โฉนภิกษุเหล่านั้น จึงฆ่าตัวตายเองบ้าง ใช้กันและกันให้ฆ่าบ้าง บางกลุ่มพากันเข้าไปหาตาเถรมิคลันทิกะ บอกว่า ‘ขอโอกาสหน่อยเถิด ท่านช่วยฆ่าพวกอาตมาที่เกิด บาตรและจีวรนี้จักเป็นของท่าน’ บ้างเล่า ภิกษุทั้งหลาย การกระทำอย่างนี้ มิได้ทำคนที่ยังไม่เลื่อมใสให้เลื่อมใส ฯลฯ” แล้วจึงรับสั่งให้ภิกษุทั้งหลายยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงดังนี้พระบัญญัติ

[๑๖๗] ก็ ภิกษุใดจงใจพรากกายมนุษย์จากชีวิต หรือแสวงหาศัสตราอันจะพรากกายมนุษย์นั้น แม้ภิกษุนี้ก็เป็นปาราชิก หาสังวาสมิได้^๕

๔. สรุป

ตติยปาราชิกสิกขาบท ห้ามพระภิกษุฆ่ามนุษย์ แสดงถึงความสำคัญของการรักษาชีวิตและความเคารพต่อมนุษย์ทุกคน การฆ่ามนุษย์ถือเป็นการทำลายธรรมชาติของชีวิตและทำให้เกิดผลกระทบที่หนักหนา นอกจากนี้ยังแสดงถึงความรับผิดชอบของพระภิกษุในการนำเสนอแบบอย่างที่ดีแก่สังคม การเข้าถึงความสงบและความบริสุทธิ์ในจิตใจไม่สามารถทำได้หากมีการกระทำที่รุนแรงและไม่เมตตาต่อชีวิต การบัญญัติข้อห้ามนี้จึงมีจุดหมายเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและสันติภาพในหมู่สงฆ์และสังคมโดยรวม. หากมีการละเมิด พระพุทธองค์ได้ทรงปรับโทษหนัก เป็นครุกาบัติ อาบัติหนัก ขาดจากความเป็นพระภิกษุ

แม้จะปรับโทษหนัก แต่พระพุทธองค์ก็ทรงแสดงแห่งที่จะไม่ต้องอาบัติไว้ดังนี้ ภิกษุต่อไปนี้ไม่ต้องอาบัติ^๖ คือ ๑. ภิกษุไม่จงใจ ๒. ภิกษุไม่รู้ ๓. ภิกษุไม่มีความประสงค์จะฆ่า ๔. ภิกษุวิกลจริต ๕. ภิกษุมิจิตฟุ้งซ่าน ๖. ภิกษุกระสับกระส่ายเพราะเวทนา ๗. ภิกษุดันบัญญัติ

^๕ วิ.มหา. (ไทย) ๑/๑๖๖-๑๖๗/๑๓๘-๑๓๙.

^๖ วิ.มหา. (ไทย) ๑/๑๗๙/๑๕๐.

๕. ข้อคิดตามหลักธรรม

การบัญญัติปาราชิกข้อที่ ๓ ห้ามฆ่ามนุษย์ไม่เพียงแต่ส่งเสริมความสุขในจิตใจของแต่ละบุคคล แต่ยังสร้างสังคมที่มีความปลอดภัย ยุติธรรม และยั่งยืน ช่วยให้คนในสังคมสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

การบัญญัติปาราชิกข้อที่ ๓ มีประโยชน์ทั้งต่อตนเองและต่อสังคม ดังนี้

ประโยชน์ตน

- การรักษาชีวิต : เคารพและรักษาชีวิตของตนเองและผู้อื่น ช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและสงบสุขสำหรับชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง

- จิตใจที่สงบสุข : หลีกเลียงความรู้สึกรังเกียจและความเครียดที่เกิดจากการกระทำที่ไม่ดี สามารถทำให้จิตใจร่มเย็นและมีความสุข

- การสร้างบุคลิกที่ดี : การเคารพชีวิตผู้อื่นช่วยเสริมสร้างบุคลิกภาพที่ดี ทำให้ผู้คนเห็นคุณค่าและเคารพเราในฐานะเพื่อนมนุษย์

ประโยชน์สังคม

- ความปลอดภัยในสังคม : ช่วยสร้างความปลอดภัยในสังคม ลดความเสี่ยงจากการเกิดความรุนแรงและอาชญากรรม

- ความยุติธรรมและความสัมพันธ์ที่ดี : มนุษย์มีสภาพแวดล้อมที่ยุติธรรม ผู้คนจะสามารถใช้ชีวิตร่วมกันได้อย่างสงบโดยไม่มีปัญหาขัดแย้ง

- การพัฒนาอย่างยั่งยืน : เมื่อสมาชิกในสังคมเคารพชีวิตกันและกัน สังคมจะเกิดการพัฒนามิติที่หลากหลาย ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

บทที่ ๔

ห้ามพูดอวดอุตริมนุสธรรม

บทนี้ กล่าวถึงจุดตลปาราชิก พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติจุดตลปาราชิกว่า “ภิกษุพูดอวดอุตริมนุสธรรม ที่ไม่มีในตน ต้องอาบัติปาราชิก ขาดจากความเป็นพระทันที ทรงปรารภเหตุที่ภิกษุกลุ่มหนึ่งจำพรรษาในถ้ำกันดาร ยุคข้าวยากหมางแวง อาหารบิณฑบาตไม่เพียงพอ จึงออกอุบายกล่าวชมอุตริมนุสธรรมของกันและกัน ทั้งที่ไม่มีจริง เพื่อไม่ต้องลำบากด้วยอาหารบิณฑบาต พระพุทธเจ้าทรงทราบจึงได้ตำหนิการกระทำดังกล่าวแล้วบัญญัติสิกขาบทห้ามภิกษุพูดอวดอุตริมนุสธรรม

ตัวอย่าง

๑. บาลี

๑๙๕. “ปญฺจิเม ภิกฺขเว มหาโจโร สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสฺมี. กตเม ปญฺจ? อีธ ภิกฺขเว เอกัจจสฺส มหาโจรสฺส เอวํ โหติ ‘กุทาสฺสุ นามาทํ สเตน วา สหสฺเสน วา ปริวฺโต คามนิคมราชธานีสุ อาทินฺทิสฺสามิ หนนฺโต ฆาเตนฺโต ฉินฺทนฺโต เจทาเปนฺโต ปจฺนฺโต ปาเจนฺโต’ติ! โส อปฺเรน สมเยน สเตน วา สหสฺเสน วา ปริวฺโต คามนิคมราชธานีสุ อาทินฺทิติ หนนฺโต ฆาเตนฺโต ฉินฺทนฺโต เจทาเปนฺโต ปจฺนฺโต ปาเจนฺโต. เอวเมว โข ภิกฺขเว อีธเอกัจจสฺส ปาปภิกฺขุโน เอวํ โหติ ‘กุทาสฺสุ นามาทํ สเตน วา สหสฺเสน วา ปริวฺโต คามนิคมราชธานีสุ จาริกํ จริสฺสามิ สกฺกโต ครุกฺโต มานีโต ปุชฺโต อปฺจิตฺโต คหฺนฺฐานญฺเจว ปพฺพชิตานญฺจ ลาภี จีวรปิณฑปาตเสนาสน-คิลานปฺปจฺจยเณสฺสชฺชปรีกฺขารานํ’ติ! โส อปฺเรน สมเยน สเตน วา สหสฺเสน วา ปริวฺโต คามนิคมราชธานีสุ จาริกํ จรติ สกฺกโต ครุกฺโต มานีโต ปุชฺโต อปฺจิตฺโต คหฺนฺฐานญฺเจว ปพฺพชิตานญฺจ ลาภี จีวรปิณฑปาตเสนาสน-คิลานปฺปจฺจยเณสฺสชฺชปรีกฺขารานํ. อयํ ภิกฺขเว ปฐฺมโม มหาโจโร สนฺโต สํวิชฺชมาน โลกสฺมี.

“ปุณ จปรํ ภิกขเว อีธเอกัจจ ปาปภิกษุ ตลาคตปฺเวทิตํ ธมฺมวินยํ ปริยาปฺนิตฺวา อตฺตโน ทหติ. อयํ ภิกขเว ทฺติโย มหาโจโร สนฺโต สํวิชฺชมาน โลกสฺมี.

“ปุณ จปรํ ภิกขเว อีธเอกัจจ ปาปภิกษุ สุทฺธํ พรหมจารี ปริสุทฺธํ พรหมจริยํ จรณฺตํ อมฺูลเกน อพรหมจริเยน อนฺุทฺธเสติ. อยํ ภิกขเว ตติโย มหาโจโร สนฺโต สํวิชฺชมาน โลกสฺมี.

“ปุณ จปรํ ภิกขเว อีธเอกัจจ ปาปภิกษุ ยานิ ตานิ สงฺฆสฺส ครุณฺณทานิ ครุปริกฺขารานิ เสยฺยถิทํ อาราโม อารามวตฺถุ วิหาโร วิหารวตฺถุ มณฺโญ ปิณฺฑํ ภิสฺสิ ทิมฺโพหนํ โลหกฺุมภี โลหภาณกํ โลหวารโก โลหกฺฎาหํ วาสี ปรสฺสุ กุฏฺฐารี กุทาลो นิชาทนํ วลฺลํ เวฬุ มฺูลชฺชํ ปพฺพชฺชํ ตินฺนํ มตฺติกา ทารุณฺณชฺชํ มตฺติกาณฺณชฺชํ เตหิ คิฏฺฐี สงฺคณฺหาติ อุปลาเปติ. อยํ ภิกขเว จตฺตฺถโม มหาโจโร สนฺโต สํวิชฺชมาน โลกสฺมี.

“สเทวเก ภิกขเว โลเก สมารเก สพรหมเก สสสมณพฺราหฺมณียา ปชาย สเทวมนุสฺสาย อยํ อคฺโค มหาโจโร โย อสนฺตํ อญฺุตํ อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อุลลปติ. ตํ กิสฺส เหตุ? เถยฺยาย โว ภิกขเว รกฺขฺยปฺปณฺโฑ ฤตฺโต”ติ.

๒. การแปลคำต่อคำ

๑๙๕. “ปณฺณิเม – ๕ จำพวกเหล่านี้/ ภิกฺขเว – ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย/ มหาโจรา – มหาโจรทั้งหลาย/ สนฺโต – มีอยู่/ สํวิชฺชมานา – มีพร้อมอยู่/ โลกสฺมี. – ในโลก/

กตเม – คือ อะไรบ้าง/ ปณฺจ? – ๕ จำพวก?/

[๑] อธิ – นี่/ [โลเก – ในโลก]/ ภิกฺขเว – ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย/ เอกจฺจสฺส – บางพวก/ มหาโจรสฺส – แก่มหาโจร/ เอวํ – อย่างนี้/ [ปตฺถนา – ความปรารภ]/ โหติ – ย่อมมี/

‘กฺุทาสฺสุ นามาทิ – ชื่อว่าในกาลไรหนอ ข้าพเจ้า/ สเตน วา – อันร้อยแห่งภิกษุผู้เป็นบริวาร หรือ/ สหสฺเสน วา – หรือว่า อันพันแห่งภิกษุผู้เป็นบริวาร/ ปริวุโต – แวดล้อมแล้ว/ คามนิคมราชธานีสุ – ในหมู่บ้าน นิคมและราชธานีทั้งหลาย/ อาหิณฺทิสฺสามิ – จักเที่ยวไปทั่ว/ หนนฺโต – ฆ่าอยู่/ ฆาเตนฺโต – ให้ฆ่าอยู่/ ฉินฺทนฺโต – ตัดอยู่/ เจทาเปนฺโต – ให้ตัดอยู่/ ปจฺนฺโต – เผาอยู่/ ปาเจนฺโต’ติ! – ให้เผาอยู่’ดังนี้/

โส – รูปนั้น/ [ปาปภิกฺขุ – ภิกษุผู้ชั่วช้า]/ อปเรน – อื่นอีก/ สมเยน – โดยสมัย/ สเตน วา – อันร้อยแห่งภิกษุผู้เป็นบริวาร หรือ/ สหสฺเสน วา – หรือว่า อันพันแห่งภิกษุผู้เป็นบริวาร/ ปริวุโต – แวดล้อมแล้ว/ คามนิคมราชธานีสุ – ในหมู่บ้าน นิคมและราชธานีทั้งหลาย/ อาหิณฺทิติ – ย่อมเที่ยวไปทั่ว/ หนนฺโต – ฆ่าอยู่/ ฆาเตนฺโต – ให้ฆ่าอยู่/ ฉินฺทนฺโต – ตัดอยู่/ เจทาเปนฺโต – ให้ตัดอยู่/ ปจฺนฺโต – เผาอยู่/ ปาเจนฺโต. – ให้เผาอยู่/

เอวเมว โข – ฉะนั้นเหมือนกันแล/ ภิกฺขเว – ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย/ อิเธกจฺจสฺส – ในพระธรรมและพระวินัยนี้ บางรูป/ ปาปภิกฺขุโน – แก่ภิกษุผู้ชั่วช้า/ เอวํ – อย่างนี้/ [ปตฺถนา – ความปรารภ]/ โหติ – ย่อมมี/ ‘กฺุทาสฺสุ นามาทิ – ชื่อว่าในกาลไรหนอ ข้าพเจ้า/ สเตน วา – อันร้อยแห่งภิกษุผู้เป็นบริวาร หรือ/ สหสฺเสน วา – หรือว่า อันพันแห่งภิกษุผู้เป็นบริวาร/ ปริวุโต – แวดล้อมแล้ว/ คามนิคมราชธานีสุ – ในหมู่บ้าน นิคมและราชธานีทั้งหลาย/ จาริกํ – สู่ที่จาริก/ จริสฺสามิ – จักเที่ยวไป/ สกฺกโต – สักการะแล้ว/ ครุฑโต – กระทำแล้วซึ่งความเคารพ/ มานีโต – นับถือแล้ว/ ปูชิโต – บูชาแล้ว/ อปฺจิตโต – นอบน้อมแล้ว/ คหฺนฺฐานญฺเจว – อันคุณุหฺสฺสทั้งหลาย ด้วยนั้นแล/ ปพฺพชิตานญฺจ – อันบรรพชิตทั้งหลาย ด้วย/ ลาภิ – เป็นผู้ได้โดยปกติ/ จีวรปิณฑปาทเสนาสนคิลานปจฺจยเกสฺสชฺชปรีฏฺหาราน’นฺติ – ซึ่งจีวร ปิณฑปาท ที่เป็นพื้นนอน ที่เป็นที่นั่งและบริขารคือยาที่เป็นปัจจัยแก่บุคคลผู้เป็นไข้ทั้งหลาย’ดังนี้/

โส – รูปนั้น/ [ปาปภิกฺขุ – ภิกษุผู้ชั่วช้า]/ อปเรน – อื่นอีก/ สมเยน – โดยสมัย/ สเตน วา – อันร้อยแห่งภิกษุผู้เป็นบริวาร หรือ/ สหสฺเสน วา – หรือว่า อันพันแห่งภิกษุผู้เป็นบริวาร/ ปริวุโต – แวดล้อมแล้ว/ คามนิคมราชธานีสุ – ในหมู่บ้าน นิคมและราชธานี/ จาริกํ – สู่ที่จาริก/ จริตติ – ย่อมเที่ยวไป/ สกฺกโต – สักการะแล้ว/ ครุฑโต – กระทำแล้วซึ่งความเคารพ/ มานีโต – นับถือแล้ว/ ปูชิโต – บูชาแล้ว/ อปฺจิตโต – นอบน้อมแล้ว/ คหฺนฺฐานญฺเจว – อันคุณุหฺสฺสทั้งหลาย ด้วยนั้นแล/ ปพฺพชิตานญฺจ – อันบรรพชิตทั้งหลาย ด้วย/ ลาภิ – เป็นผู้ได้โดยปกติ/ จีวรปิณฑปาทเสนาสนคิลานปจฺจยเกสฺสชฺชปรีฏฺหาราน. – ซึ่งจีวร ปิณฑปาท ที่เป็นพื้นนอน ที่เป็นที่นั่งและบริขารคือยาที่เป็นปัจจัยแก่บุคคลผู้เป็นไข้ทั้งหลาย/

อัย - รูปนี้/ [ปาปภิกขุ - ภิกษุผู้ชั่วช้า]/ ภิกขเว - ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย/ ปฐโม - จำพวกที่ ๑/ มหาโจโร - เป็นมหาโจร/ สนโต - มีอยู่/ สวิขมานา - มีพร้อมอยู่/ โลกสมิ. - ในโลก/

[๒] “ปุณ - อีก/ จปร - ก็ ซื่ออย่างอื่น/ [อตฺถิ - มีอยู่]/ ภิกขเว - ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย/ อิเรกจโจ - ในพระธรรมและพระวินัยนี้ บางรูป/ ปาปภิกขุ - ภิกษุผู้ชั่วช้า/ ตถาคตปเวทิต - อันพระตถาคตเจ้าประกาศแล้ว/ ธมมวินย - ซึ่งพระธรรมและพระวินัย/ ปริยาปุณิตวา - ถึงทั่วโดยรอบแล้ว/ อตฺตโน - ว่าเป็นของตน/ ททติ. - ย่อมवादอ้าง/

อัย - รูปนี้/ [ปาปภิกขุ - ภิกษุผู้ชั่วช้า]/ ภิกขเว - ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย/ ทุตโย - จำพวกที่ ๒/ มหาโจโร - เป็นมหาโจร/ สนโต - มีอยู่/ สวิขมานา - มีพร้อมอยู่/ โลกสมิ. - ในโลก/

[๓] “ปุณ - อีก/ จปร - ก็ ซื่ออย่างอื่น/ [อตฺถิ - มีอยู่]/ ภิกขเว - ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย/ อิเรกจโจ - ในพระธรรมและพระวินัยนี้ บางรูป/ ปาปภิกขุ - ภิกษุผู้ชั่วช้า/ สุทฺธ - ผู้หมดจดแล้ว/ พรหมจarii - ผู้ประพฤติดังการประพฤติดังธรรมที่ประเสริฐโดยปกติ/ ปริสุทฺธ - ผู้หมดจดโดยรอบแล้ว/ พรหมจริย - ซึ่งการประพฤติดังธรรมที่ประเสริฐ/ จรณต - ผู้ประพฤติด้อย/ [ภิกขุ - ซึ่งภิกษุ]/ อมูลเกณ - ที่มีมูลหาไม่ได้/ อพรหมจริเยณ - ที่มีใช้การประพฤติดังธรรมที่ประเสริฐ/ [การณ - ด้วยเรื่อง]/ อนุทฺธเสติ. - ย่อมตามกำจัด/

อัย - รูปนี้/ [ปาปภิกขุ - ภิกษุผู้ชั่วช้า]/ ภิกขเว - ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย/ ตติโย - จำพวกที่ ๓/ มหาโจโร - เป็นมหาโจร/ สนโต - มีอยู่/ สวิขมานา - มีพร้อมอยู่/ โลกสมิ. - ในโลก/

[๔] “ปุณ - อีก/ จปร - ก็ ซื่ออย่างอื่น/ [อตฺถิ - มีอยู่]/ ภิกขเว - ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย/ อิเรกจโจ - ในพระธรรมและพระวินัยนี้ บางรูป/ ปาปภิกขุ - ภิกษุผู้ชั่วช้า/ ยานิ ตานิ - เหล่าใดเหล่านั้น/ สงฆสส - ของสงฆ์/ ครุณฺณทานิ - สิ่งของที่หนักทั้งหลาย/ ครุปริกขารานิ - บริหารที่หนักทั้งหลาย/ เสยยถิ; - ซ่อน เป็นอย่างไร ได้แก่/ อาราม - อาราม/ อารามวตฺถุ - พื้นที่ตั้งอาราม/ วิหาโร - วิหาร/ วิหารวตฺถุ - พื้นที่ตั้งวิหาร/ มณฺโজ - เตียง/ ปิฐ - ตั้ง/ ภิลิ - พูก/ พิมโพหน - หมอน/ โลหกุณฺธิ - หม้อที่กระทำแล้วด้วยโลหะ/ โลหภาณก - อ่างที่กระทำแล้วด้วยโลหะ/ โลหวารโก - กระถางที่กระทำแล้วด้วยโลหะ/ โลหกฺกาท - กระทะที่กระทำแล้วด้วยโลหะ/ วาสี - มีด/ ปรสุ - ขวาน/ กุฐาริ - ฝึ้ง/ กุทาโล - จอบ/ นิชาทน์ - สว่าน/ วลฺล - เภาวัลย์/ เวฬุ - ไม้ไผ่/ มุณข - หล้ามุงกระต่าย/ ปพพข - หล้าแฝก/ ติน - หล้าสามัญ/ มตฺติกา - ดินเหนียว/ ทารุณท - สิ่งของที่กระทำแล้วด้วยไม้/ มตฺติกาณท - สิ่งของที่กระทำแล้วด้วยดินเหนียว/ เตหิ - เหล่านั้น/ [สงฆครุณฺณทครุปริกขารเทหิ - ด้วยสิ่งของที่หนักและบริหารที่หนักของสงฆ์ทั้งหลาย]/ คิหิ - ซึ่งชายผู้เป็นเจ้าของแห่งเรือน/ สงคณฺหาติ - ย่อมสงเคราะห์/ อุปลาเปติ. - ย่อมเข้าไปเกลี้ยกล่อม/

อัย - รูปนี้/ [ปาปภิกขุ - ภิกษุผู้ชั่วช้า]/ ภิกขเว - ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย/ จตฺตโย - จำพวกที่ ๔/ มหาโจโร - เป็นมหาโจร/ สนโต - มีอยู่/ สวิขมานา - มีพร้อมอยู่/ โลกสมิ. - ในโลก/

[๕] “สเทวเก - ที่เป็นไปกับด้วยโลกของเทวดา/ ภิกขเว - ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย/ โลเก - ในโลก/ สมารเก - ที่ เป็นไปกับด้วยโลกของมาร/ สพรหมเก - ที่ เป็นไปกับด้วยโลกของพระพรหม/ สสสมณพราหมณียา - ที่ เป็นไปกับด้วยสมณะและพราหมณ์/ ปชาย - ในหมู่สัตว์/ สเทวมนุสสาย - ที่ เป็นไปกับด้วยเทวดาและมนุษย์/

อัย - รูปนี้/ [โส - รูปนั้น/ ปาปภิกขุ - ภิกษุผู้ชั่วช้าช้า]/ อคโค - ผู้เลิศล้ำ/ มหาโจโร - ชื่อว่าเป็นมหาโจร/ โย - รูปใด/ [ปาปภิกขุ - ภิกษุผู้ชั่วช้าช้า]/ อสนติ - ที่ไม่มีอยู่/ อภูติ - ที่ไม่มีแล้ว/ อุตฺตริมนุสฺสธมมํ - ซึ่งธรรมของมนุษย์ที่ยิ่งกว่า/ อุลลปติ. - ย่อมยกขึ้นกล่าว/

ตํ - นั้น/ [ปพฺพํ - ข้อ]/ กิสฺส - แห่งอะไร/ เหตุ? - เป็นเหตุ?/

[เตน - รูปนั้น/ ปาปภิกขุ - อันภิกษุผู้ชั่วช้า]/ เถยฺยว โว - ด้วยความเป็นแห่งขโมยแล/ ภิกฺขเว - ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย/ รมฺหฺสฺสปีณโฑ - ก้อนข้าวของประชาชนผู้อาศัยอยู่ในแคว้น/ ภูตฺโต”ติ. - ฉนั้นแล้ว”ดังนี้/

๓. การแปลโดยความ

มหาโจร ๕ จำพวก

[๑๙๕] ภิกษุทั้งหลาย มหาโจร ๕ จำพวกนี้ มีปรากฏอยู่ในโลก คือ

๑. มหาโจรบางคนในโลกนี้ ประณามว่า เมื่อไรหนอ เราจึงจักมีบิรवारเป็นร้อยหรือเป็นพันห้อมล้อมแล้วท่องเที่ยวไปในคาม นิคม และราชธานี ทำการฆ่าเองสั่งให้ผู้อื่นฆ่า ตัด(มือเท้าผู้อื่น)เอง สั่งให้ผู้อื่นตัด เผา(บ้าน)เอง สั่งให้ผู้อื่นเผา ต่อมามหาโจรนั้น ก็ได้มีบิรवारเป็นร้อยหรือเป็นพันห้อมล้อมแล้วท่องเที่ยวไปในคาม นิคมและราชธานี ทำการฆ่าเอง สั่งให้ผู้อื่นฆ่า ตัดเอง สั่งให้ผู้อื่นตัด เผาเอง สั่งให้ผู้อื่นเผาฉนั้นใด ภิกษุชั่วบางรูปในธรรมวินัยก็ฉนั้นเหมือนกัน ประณามว่า เมื่อไรหนอ เราจักมีภิกษุบิรवारเป็นร้อยหรือเป็นพันห้อมล้อมแล้วท่องเที่ยวไปในคาม นิคม และราชธานี อันคฤหัสถ์และบรรพชิตสักการะ เคารพ นับถือ บูชา นอบน้อม ได้จีวร บิณฑบาตเสนาสนะและคิลานปัจจัยเภสัช ต่อมาภิกษุนั้นก็ได้มีภิกษุบิรवारเป็นร้อยหรือเป็นพันห้อมล้อมแล้วท่องเที่ยวไปในคาม นิคมและราชธานี อันคฤหัสถ์และบรรพชิตสักการะ เคารพ นับถือ บูชา ยำเกรง ได้จีวร บิณฑบาต เสนาสนะและคิลานปัจจัยเภสัชบริวาร ภิกษุทั้งหลาย นี้คือมหาโจรจำพวกที่ ๑ ที่มีปรากฏอยู่ในโลก

๒. ภิกษุทั้งหลาย ยังมีภิกษุชั่วบางรูปในธรรมวินัยนี้ เล่าเรียนธรรมวินัยที่ตถาคตประกาศแล้ว อวดอ้างว่าเป็นของตน ภิกษุทั้งหลาย นี้คือมหาโจรจำพวกที่ ๒ ที่มีปรากฏอยู่ในโลก

๓. ภิกษุทั้งหลาย ยังมีภิกษุชั่วบางรูปในธรรมวินัยนี้ โจทเพื่อนภิกษุผู้บริสุทธิ์ผู้ประพฤดิพรหมจรรย์อันบริสุทธิ์ ด้วยเรื่องที่ทำลายพรหมจรรย์อันไม่มีมูล ภิกษุทั้งหลาย นี้คือมหาโจรจำพวกที่ ๓

๔. ภิกษุทั้งหลาย ยังมีภิกษุชั่วบางรูปในธรรมวินัยนี้ สงเคราะห์ประจบคฤหัสถ์ด้วยครุภัณฑ์ของสงฆ์คืออาราม พื้นที่อาราม วิหาร พื้นที่วิหาร เติง ตั้ง พุกหมอน หม้อ โลหะ อ่างโลหะ กระถางโลหะ กระทะโลหะ มีด ขวาน ฝัก จอบ สว่านเลาวัลย์ ไม้ไผ่ หนามงูกระต่าย หนามงูเผือก หนามสามัญ ดินเหนียว เครื่องไม้เครื่องดิน ภิกษุทั้งหลาย นี้คือมหาโจรจำพวกที่ ๔

๕. ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้กล่าวอวดอุตฺตริมนุสฺสธรรมอันไม่มีอยู่ ไม่เป็นจริง จัดเป็นยอดมหาโจรในโลกพร้อมทั้งเทวโลก มารโลก พรหมโลก ในหมู่สัตว์พร้อมทั้งสมณพราหมณ์ เทวดาและมนุษย์ ข้อนั้นเพราะเหตุไร เพราะภิกษุนั้นฉนั้นอาหารของชาวบ้านด้วยไถยจิต^๗

^๗ วิ.มหา. (ไทย) ๑/๑๙๕/๑๘๐-๑๘๑.

๔. สรุป

จตุตถปาราชิก เป็นหนึ่งในพระวินัยที่สำคัญซึ่งมุ่งเน้นถึงการรักษาความบริสุทธิ์แห่งศีลของภิกษุสงฆ์ โดยเฉพาะการห้ามภิกษุพูดโอ้อวดหรือประดิษฐ์อุตริมนุสสรณ์ที่ตัวเองไม่มี หลีกเลียงความเป็นอยู่เยี่ยงมหาโจร ๕ จำพวก คือ ๑.มีความปรารถนาบริวาร ให้นำลากสักการะ และปัจจัยสีมาถวาย ๒.เล่าเรียนธรรมวินัยแล้วยกตนข่มผู้อื่น ๓.กล่าวหาเพื่อนพรหมจรรย์ผู้ปฏิบัติปฏิบัติชอบ ด้วยเรื่องอันไม่มีมูล ๔.ประจบคฤหัสถ์ทั้งหลาย ๕.พูดอวดอุตริมนุสสรณ์อันไม่มีอยู่ อันไม่เป็นจริง ข้อที่ ๕ นี้ จัดเป็นยอดมหาโจร

การละเมิดสิกขาบทนี้ ปรับโทษสถานหนัก ขาดจากความเป็นพระภิกษุ แม้จะปรับโทษหนัก แต่ก็ทรงตรัสแสดงเหตุที่พระภิกษุจะไม่ต้องอาบัติไว้ดังนี้ ภิกษุต่อไปนี้ไม่ต้องอาบัติ^๔ คือ ๑. ภิกษุผู้สำคัญว่าได้บรรลุ ๒. ภิกษุผู้ไม่มีความประสงค์จะกล่าวอวด ๓. ภิกษุวิกลจริต ๔. ภิกษุผู้มีจิตฟุ้งซ่าน ๕. ภิกษุกระสับกระส่ายเพราะเวทนา ๖. ภิกษุผู้เป็นต้นบัญญัติ

๕. ข้อคิดตามหลักธรรม

อุตริมนุสสรณ์ หมายถึง ธรรมอันยิ่งเหนือวิสัยของมนุษย์ทั่วไป ได้แก่ ๑) **ฌาน** คือ ปฐมฌาน ทุติยฌาน ตติยฌาน จตุตถฌาน ๒) **วิโมกข์** คือความหลุดพ้นจากกิเลสทั้งหลาย มี ๓ คือ สุญญตวิโมกข์ อนิมิตตวิโมกข์ อัปปณิหิตวิโมกข์ ๓) **สมาธิ** คือภาวะตั้งมั่นในอารมณ์ มี ๓ คือ สุญญตสมาธิ อนิมิตตสมาธิ อัปปณิหิตสมาธิ ๔) **สมาบัติ** เป็นต้น

การไม่พูดอวดอุตริ เป็นการพัฒนาตนเองที่ดี และสร้างสังคมที่น่าอยู่ มีความเข้าใจกันมากขึ้น มีประโยชน์ทั้งต่อตนเองและสังคมดังนี้

ประโยชน์ตน

- การสร้างความน่าเชื่อถือ : เมื่อไม่อวดอุตริหรือไม่พูดเกินจริง คนรอบตัวจะเห็นความจริงใจ ซึ่งช่วยเสริมสร้างความน่าเชื่อถือในตัวเรา

- การพัฒนาตนเอง : การมุ่งมั่นในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองโดยไม่ต้องอวดช่วยให้สามารถมีโอกาสเรียนรู้จากผู้อื่นและเห็นข้อบกพร่องของตัวเอง

- การศึกษาและรับฟัง : เมื่อเปิดใจและไม่อวดตัวเอง จะสามารถฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้อื่น ซึ่งช่วยในการพัฒนาตนเอง

^๔ วิ.มหา. (ไทย) ๑/๒๒๒/๒๑๐.

ประโยชน์สังคม

- สร้างบรรยากาศการแลกเปลี่ยนข้อมูล : การไม่พูดอวดอูتریทำให้เกิดการสื่อสารที่เปิดกว้าง ช่วยให้คนในสังคมสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม : เมื่อทุกคนไม่พยายามที่จะอวดความสามารถหรือความสำเร็จ คนก็จะทำงานร่วมกันได้ดีขึ้น ประสิทธิภาพและความคิดเห็นของทุกคนจะได้รับการเคารพ
- ลดการขัดแย้ง : การไม่อวดอูตรีช่วยลดความอิจฉาริษยาและความขัดแย้งในสังคม เพราะไม่มีการเปรียบเทียบแข่งขันกระทบกระเทือนกันไปมา
- สร้างวัฒนธรรมของความเป็นธรรม : การให้คุณค่ากับการทำงานหนักและความพยายามมากกว่าแค่ความสำเร็จที่อวดอูตรี ช่วยส่งเสริมวัฒนธรรมที่ยั่งยืนและเป็นธรรมในสังคม